

DAG VAN DE BIOGRAFIE

18 oktober, een speciale datum: Dag van de Biografie. Al raakt de jaarkalender vol met data die een bijzondere betekenis hebben deze hoort er toch echt bij. Twee weken geleden was het Dierendag. Ervoor World Clean Up Day, de Dag van de Verpleging enz. Dat er óók een datum gewijd wordt aan levensverhalen spreekt voor zich, want dat genre wordt steeds populairder. Eerder liet ik bovenstaande pictogram van 'de biograaf' maken. Nadenkend, gewetensvol neerpennen van iemands levensloop wordt er mijns inziens goed mee uitgedrukt en dát verwacht je van een biografie. Geen fictie, maar een verifieerbaar, waarheidsgetrouw verslag. Ik licht dit wat toe met het voorbeeld van een van de allereerste biografen uit de wereldgeschiedenis: Lucas. Hij is trouwens ook de meest geciteerde auteur uit de totale geschiedenis. Neem alleen al deze openingszin, die sinds mensenheugenis echt wereldwijd, elk jaar weer wordt aangehaald op 25 december: *'In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven(...).'* Zonder Lucas geen Kerst- of Pinksterfeest.

Auteur van twee biografieën

Over de persoon Lucas is weinig bekend. Er zijn wat spaarzame gegevens over zijn leven als volwassene uit de periode 45 t/m 65 van onze jaartelling. Hij reisde jarenlang met Paulus, die in 3 brieven hem typeert als *'Lucas, onze geliefde arts'*, hem ziet als *'medewerker'* en zijn loyaliteit erg waardeert: *'Alleen Lucas is bij me gebleven.'* Hiermee gunt de dan gedesillusioneerde apostel ons even een privé-inkijkje. Want tijdens zijn gevangenschap wordt hij verlaten door Demas, Crescens en Titus en houdt uiteindelijk enkel Lucas nog over.

Twee boeken staan op Lucas' naam. *'Het evangelie volgens Lucas'*, zijn levensbeschrijving van Jezus én een biografie over de beweging die daarna ontstond: *'De handelingen van de apostelen'*. Dat tweede boek opent hij met: *'In mijn eerste boek, Theofilus, heb ik de daden en het onderricht van Jezus beschreven, vanaf het begin tot aan de dag waarop Hij in de hemel werd opgenomen.'* Ook zijn eerste boek kreeg een woord vooraf, daarin zet Lucas zijn werkwijze uiteen. Hij is te rade gegaan bij *'degenen die vanaf het begin ooggetuigen zijn geweest'* en trok toen de conclusie: *'leek het ook mij goed om alles van de aanvang af nauwkeurig na te gaan en deze gebeurtenissen in ordelijke vorm'* op te schrijven. Van een biograaf verwachten we ook gedegen vooronderzoek door talloze gesprekken met familie, medewerkers en (ex-)vrienden van de hoofdpersoon. En waar mogelijk ook medewerking van die hoofdpersoon. Iets dat Lucas in de eerste biografie helaas niet gelukt is, omdat hij Jezus niet in levende lijve heeft meegemaakt. Wel had hij overleg met Jakobus, de oudste broer van Jezus. Zonder twijfel sprak hij ook met Maria, hun moeder, blijkens de persoonlijke ontboezemingen die hij optekent over haar eerste zwangerschap, de geboorte van Jezus en de angst en onrust die ze ervoer toen haar oudste op zijn twaalfde spoorloos was. Lucas beschikte kortom over nogal wat info uit de eerste hand.

Beide verhalen inbedden in grotere kaders...

Een goede biograaf benut natuurlijk ook de reeds beschikbare, geschreven bronnen en zorgt dat alle zinvolle gegevens in een leesbaar verhaal samenkomen. Lucas onderscheidt zich van de 3 andere evangelienschrijvers, doordat hij de betrouwbaarheid van zijn verslag verifieerbaar maakt met veel historische en geografische data. Zo schrijft alleen Lucas over het regeren van de keizers Augustus (27vC-14nC), Tiberius (14-37) en Claudius (41-54). Als niet-Jood verdiepte hij zich in joodse gebruiken en tijdsaanduidingen. Zo schrijft hij: *'Wijzelf voeren na het feest van het Ongedesemde brood weg uit Filippi'*. Donderdag 14 april 57nC zou onze moderne datering voor het slot van dat Paasfeest zijn. En uit dat *'Wijzelf...'* blijkt dat Lucas gedeeltelijk ooggetuige was van de gebeurtenissen die hij in Handelingen beschrijft. Het is intrigerend hoe hij als reisgenoot van Paulus overstapt

Impressie van de Paulusbaai bij het eiland Malta

van het ene graanschip op het andere en na een fatale storm van 2 weken uiteindelijk schipbreuk lijdt op een zandbank. Zijn uiterst boeiend, gedetailleerd reisverslag biedt kostbare informatie over scheepvaartkunde in de eerste eeuw. Met onderkoelde humor schrijft Lucas over het wel en wee van de 276 opvarenden, hun onthaal op Malta, de 3 maanden overwintering aldaar en over de strategische rol van Paulus in dat alles. Overigens is uitvoeriger stilstaan bij hun onderlinge verhouding de moeite waard. Hun geschreven terugblik op elkaar verschildt nogal! Want hoe positief-waarderend Paulus ook over zijn arts schreef, op zijn beurt zet Lucas de apostel zo objectief en eerlijk mogelijk neer.

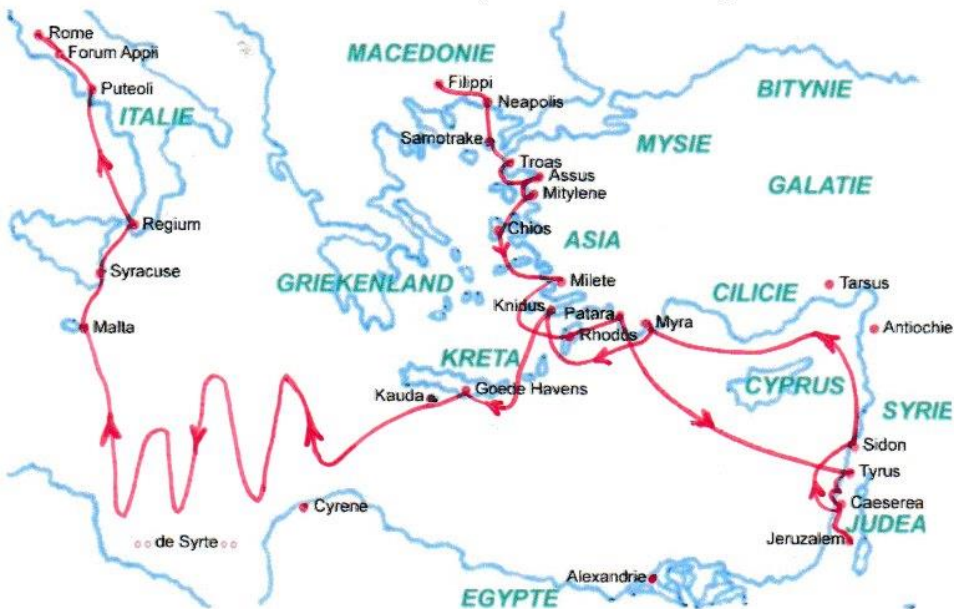
... maar er géén hagiografie van maken

Lucas' boeken beslaan een periode van zo'n 70 jaar. Na het levensverhaal van Jezus, dat op aarde eindigde in 30nC volgt de biografie over de nieuwe Jezus-beweging. Daarin speelt ook de persoon Paulus een rol, al is dat zeker niet de hoofdrol. Wat Lucas over hem schrijft wordt beslist geen opmaat voor een hagiografie, d.w.z. een kritiekloos heiligenleven. Na Lucas' uitleg over het ontstaan van de geloofsgemeenschap in Jeruzalem komt hij met het grote drama van Stefanus' steniging en noteert dan: *'Saulus keurde de moord op hem goed.'* Helaas wordt het nog ernstiger, want het volgende hoofdstuk opent met: *'Intussen bedreigde Saulus de leerlingen van de Heer nog steeds met de dood.'* Daarna beschrijft Lucas de radicale ommekeer van de man, die verder als Paulus door het leven zal gaan. Pas 17 jaar later is er het eerste face-to-face-contact tussen Lucas en Paulus. Dat gebeurt in Troas, een havenplaats in het noordwesten van wat nu Turkije heet. Het is het begin van een

paar reizen samen, die ik hier in rood tekende. Lucas voegt zich in Troas bij Paulus, Silas en Timoteüs en trekt met hen naar Filippi in Macedonië.

Lucas blijft daar een paar jaar, terwijl de anderen Griekenland binnentrekken en er meerdere gemeentes stichten. In april 57 keert Paulus terug naar Filippi en voegt Lucas zich weer bij het team van inmiddels negen mannen. De apostel wil snel naar Jeruzalem en neemt in Milete afscheid van de oudsten uit Efeze. Omdat hij daarbij *'gezegd had dat ze hem niet terug zouden zien'* liepen de emoties op. *'Niemand kon zijn tranen bedwingen.'* En Lucas

vervolgt: *'Nadat we ons met moeite van hen hadden losgemaakt, kozen we zee...'* Als het schip een tijdje later in de haven van Tyrus gelost moet worden, belicht Lucas een ongezeggelijke kant van de apostel. Het team logeert een week bij gemeenteleden van wie Lucas zegt: *'Sprekend door de Geest ontraadden ze Paulus naar Jeruzalem door te reizen.'* Maar die wijst dat dringende appèl af. Kort daarna hetzelfde verhaal in Caesarea. De profeet Agabus stelt: *'Dit zegt de heilige Geest'* en openbaart dat Paulus gevangen genomen zal worden in de joodse hoofdstad. Dat vooruitzicht grijpt Lucas en de anderen zó aan, dat ze een klemmend beroep op hun leider doen om toch vooral niet verder te trekken. Zonder succes: *'Omdat hij zich niet liet overreden, deden we er het zwijgen toe en zeiden alleen nog: 'Laat gebeuren wat de Heer wil.'*

Twee keer twee jaar voor twee boeken?

Paulus wordt inderdaad opgepakt en vanwege de geplande aanslag op zijn leven overgebracht naar Caesarea. Daar wordt hij twee jaar opgesloten en geregeld opgeroepen voor het ene showproces na het andere. Om een faire uitspraak te krijgen wil Paulus zijn zaak bepleiten voor keizer Nero en dus wordt hij op transport gezet naar Rome. Lucas maakt opnieuw een enerverende zeereis mee, waarbij Paulus weliswaar de gevangene is, maar feitelijk aan boord de regie pakt. Uiteindelijk aangekomen in Rome zit Paulus weer twee jaar in hechtenis, zij het enkel met huisarrest. Handelingen eindigt nogal abrupt, maar tegelijk heel optimistisch. De slotwoorden? Paulus *'onderrichtte vrijmoedig over de Heer Jezus Christus, zonder dat hem iets in de weg werd gelegd.'*

Kan Lucas de twee jaar in Caesarea gebruikt hebben om in Judea ooggetuigen te spreken en vervolgens het levensverhaal van Jezus te schrijven? En pakte hij die twee jaar in Rome zijn pen om het vervolgsverhaal op te tekenen? Voorlopig hou ik het daar op. Vijf keer typeert Lucas de Jezus-beweging als: de Weg. Zo zegt Paulus in zijn proces: *'Ik heb de aanhangers van de Weg tot de dood toe vervolgd.'* Wordt het tijd om beide biografieën een andere titel te geven? Lucas' deel 1 kan dan worden: *'Jezus, de Weg'* en deel 2: *'De Weg van Jezus.'*

Biografieën? Zeker! In elk geval op 18 oktober

Waarom juist deze datum? Wel, 4 oktober, Dierendag wordt in Nederland sinds 1930 jaarlijks gevierd, omdat de Wereldvereniging van de Dierenbescherming Franciscus van Assisi als iconische pleitbezorger had ontdekt. Oog krijgen voor dierenwelzijn werd vanaf 1930 gekoppeld aan zijn sterfdatum. Zo is 12 mei, geboortedag van Florence Nightingale, grondlegster van de moderne verpleegkunde, in 1964 gekozen om op die datum verpleegkundigen een hart onder de riem te steken. In de katholieke traditie is 18 oktober sinds jaar en dag de feestdag van Lucas. Dus is het meer dan logisch die datum extra cachet te geven als Dag van de Biografie.